

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-12
150 Reykjavík

THE ICELANDIC
ASSOCIATION
OF THE DEAF

ÞVERHOLTI 14
105 REYKJAVÍK
ICELAND
deaf@deaf.is
www.deaf.is

Reykjavík 10.maí 2017

Efni: Umsögn Félags heyrnarlausra vegna þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks fyrir árin 2017-2021. Þingskjal 567 - 434. mál.

Félag heyrnarlausra leggur fram umsögn vegna þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

- 1. Að fatlað fólk hafi aðgengi að samfélaginu til jafns við aðra.*

Í 1. mgr. 3. gr. laganna nr. 61/2011, um stöðu íslenskrar tungu og íslensks tákn máls er íslenskt tákn málfyrsta mál þeirra sem þurfa að reiða sig á það til tjáningar og samskipta og barna þeirra. Samkvæmt 2. mgr. 13. gr. er íslenskt tákn málfjafnrétt hátt íslensku sem tjáningarform í samskiptum manna á milli og er óheimilt að mismuna mönnum eftir því hvaða tjáningarform þeir nota. Aðgengi að túlkun í daglegu lífi tryggir þeim sem reiða sig á íslenskt tákn málf aðgengi að samfélaginu til jafns við aðra. Afstaða félagsins er að íslenskt tákn málf verði ávallt undir mennta- og menningarmálaráðuneytisins, þar sem um er að ræða lög nr.61/2011 og þar afleiðandi að tákn málfstúlkun verði líka undir ráðuneytinu. Efla og styrkja þarf tákn málfviðmót á heimasíðum opinberar stofnanna í tengslum við aðgengi að upplýsingum fyrir þau sem reiða sig á íslenskt tákn málf til daglegra samskipta.
- 2. Að auka atvinnuþátttöku fatlaðs fólks.*

Í dag er hvergi tryggð túlkun á vinnumarkaði fyrir þá sem reiða sig á íslenskt tákn málf til daglegra samskipta. Á norðurlöndum hefur hins vegar verið tryggt að fá tákn málfstúlkun í atvinnulífi. Félag heyrnarlausra lét gera útreikning fyrir sig þar sem kemur í ljós að það er hagnaður fyrir ríkisstjóðinni að efla atvinnutúlkun sem eykur atvinnuþátttöku þeirra sem reiða sig á íslenskt tákn málf. Samkvæmt upplýsingum frá túlkabjónustu Samskiptamiðstöðvra var á árinu 2014 veitt endurgjaldslaus túlkabjónusta sem samsvarar 2555 klst. Þar af voru 1161 klst vegna atvinnuþátttök. Vinnumál heyrir undir velferðarráðuneytið, félagið telur það í samræmi við forsetaúrskurð nr. 71/2013 að fjármagn til tákn málfstúlkabjónustu vegna atvinnuþátttöku heyrnarlausra komi frá velferðarráðunhveitnu sem fer með atvinnumál.
- 3. Að efla almennt heilbrigði fatlaðs fólks.*

Íslenskt tákn málf
þú hefur það í hendi þér

ráðgjafarleikskóla og – grunnskóla en tryggja og efla þarf þau sem vinna og starfa með börn sem reiða sig á íslenskt tákniál í samskiptum.

Virðingarfyllst,
f.h Félags heyrnarlausra

Heiðís Dögg Eiríksdóttir
formaður

Lög nr. 74/1997 um réttindi sjúklinga í 5.gr er þeim sem reiða sig á íslenskt táknmál tryggð táknmálstúlkun. Félagið sendi umsögn vegna þingsályktunar um stefnu og aðgerðaráætlun í geðheilbrigðismálum til fjögurra ára, þingskjal 405 – 338. mál. Koma þarf á fót sérstöku geðheilbrigðisteymi, sbr. athugasemdir félagsins, sjá fylgiskjal.

4. *Að stuðla að jákvæðu viðhorfi til málefna fatlaðs fólks.*

Félag heyrnarlausra gaf út fræðsluefni fyrr á þessu ári um útrýmingarhættu íslenska táknmálsins og er viðhorf eitt af útrýmingarþáttum tungumálsins. Viðhorf til tungumála geta haft áhrif á viðgang þeirra og máltílenkun (Burns o.fl. 2001) og með það í huga er mikilvægt að huga að viðhorfi til íslenska táknmálsins, í skýrslum málnefndar um íslenskt táknmál 2013 og 2014 má sjá að viðhorfastýring ásamt máltökustýringu sé mjög mikilvæg til að efla og hlúa að íslensku táknmáli á Íslandi.

5. *Að fatlað fólk hafi sömu tækifæri til menntunar og aðrir.*

Félag heyrnarlausra vekur athygli á 24. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks þar sem mælt er fyrir um rétt fatlaðs fólks til menntunar. Er sérstaklega vísað til b. Og c. Liðar 3.mgr. 24. gr. sem lýtur að skyldum aðildarríkja samningsins til að auðvelda fötluðu fólki að læra táknmáls og stuðla að samsemd heyrnarlausra með tilliti til tungumáls og tryggja að menntun sérstaklega heyrnarlausra og daufblindra barna fari fram á tungumáli og samkvæmt þeim leiðum og aðferðum sem henti viðkomandi einstaklingi og í umhverfi sem ýtir hvað mest undir framvindu í námi og félagslegum þroska. Í því skyni að tryggja að þessi réttindi verði að veruleika skulu aðildarríki gera viðeigandi ráðstafnir til að ráða kennara sem eru sérhæfðir í táknmáli og þjálfarar fagmenn og starfsmenn sem starfa á öllum sviðum menntakerfsins. Félagið tekur jafnframt brýnt að fram fari úttekt á menntun barna með skerta heyrn og stöðu íslenska táknmálsins innan grunnskólans. Gera þarf áttak í útgáfu námsefnis á íslensku táknmáli og kennsluefnis fyrir nemendur sem reiða sig á íslenskt táknmál til samskipta.

6. *Að fatlað fólk njóti mannréttinda til jafns við aðra, þ.m.t. réttarins til stjálftæðs lífs.*

Í skýrslu Félags heyrnarlausra frá 2008 má finna tillögur félagsins að geðheilbrigðisþjónustu ásamt búsetuúrræðum. Þær tillögur er enn gildar þó þurfi að uppfæra kostnað miðað við verðlag í dag. Mikilvægt er að gæta að rjúfa einangrun þeirra sem reiða sig á íslenskt táknmál til tjáninga og samskipta og tryggja að þau sem reiða sig á búsetu með aðstoð að táknmálið verði lifandi í umhverfi þeirra. Tryggja þarf að þjónustuveitendur og notendaráð sé með þekkingu á málefnum íslenska táknmálsins og þeirra sem reiða sig á hana til samskipta.

7. *Að þjónusta við fatlað fólk, börn og fullorðna, stuðli að sjálfstæði og þátttöku til jafns við aðra.*

Enn og aftur ítrekar Félag heyrnarlausra mikilvægi þess að málefni íslenskrar tungu og íslensks táknmáls falli undir starfssvið mennta- og menningarmálaráðuneytisins. Í ljósi mikilvægi snemmtækra íhlutunar fagnar félagið þá tillögu að leik- og grunnskólar fái í auknum mæli aðgang að miðlægri þekkingu og ráðgjöf, m.a. með starfsemi svonefndra